

Motion till riksdagen

2012/13:A368

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Sammanfattning

Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik syftar till att underlätta att nå målet arbete åt alla och att skapa ett arbetsliv präglad av goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö, ökat inflytande och utvecklingsmöjligheter för löntagarna. En arbetslöshetsförsäkring som ger trygghet och håller lönenivåerna uppe, en Arbetsförmedling som har ett brett utbud av effektiva insatser för att rusta arbetsökande för ett föränderligt arbetsliv och ett ambitiöst arbetsmiljöarbete är viktiga beståndsdelar i denna politik. Vi ökar sammantaget anslagen med 13 miljarder kronor.

Vi avvisar regeringens neddragning av nivån på anslagen till Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader.

Vi satsar 10,8 miljarder kronor på arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Vi höjer den högsta dagpenningen till 960 kronor och grundbeloppet till 410 kronor från den 1 januari 2013. För att undvika en framtida urholkning av försäkringen indexerar vi beloppen till löneutvecklingen. Vi höjer även ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd. Vi minskar också antalet karensdagar med två och tar bort 75-dagarsbegränsningen vid deltidsarbetslöshet. Dessutom förstärker vi grundförsäkringen.

Vi avskaffar fas 3 och höjer kvaliteten i arbetsmarknadspolitiken. Vi prioriterar yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och riktade anställningsstöd. Vi anslår medel till 39 500 fler årsanställningsstöd än regeringen i övergångsjobb, trainee-anställningar, utbildningsvikariat och lärlingsanställningar. Vi avsätter medel för 10 000 fler årsplatser än regeringen i arbetsmarknadsutbildning och vi gör 1 000 årsplatser i företagsvikariat möjliga.

Vi stärker insatserna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga genom att höja taket för lönebidragsersättning med 2 000 kronor per månad och öka anslagen till arbetshjälpmedel.

Vi förstärker arbetsmiljöarbetet genom ökade anslag till Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete, utbildning av skyddsombud och de regionala skyddsom-

Fel! Okänt namn på

budens verksamhet samt extra tillfälliga resurser för att kunna anställa tillgänglighetskonsulter.

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Anslagsfördelning

Tabell 1 Anslagsförslag 2013 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (V)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	6 993 684	+192 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	31 175 947	+10 802 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	7 892 779	+974 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	17 356 578	+908 000
2:1 Arbetsmiljöverket	606 153	+115 000
Summa		+12 991 000

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

En sammanhållen statlig Arbetsförmedling med nationell överblick är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen ska utgöra en integrerad del i den svenska arbetsmarknadsmodellen, där samverkan sker med parterna och lokala och regionala aktörer spelar en viktig roll.

Arbetsförmedling ska inte ske i vinstsyfte. Vi avvecklar därför systemet med de s.k. kompletterande aktörerna. Vi avslutar också alla kontrakt med de privata s.k. jobbcoacherna. Dessa coacher kostar mångmiljardbelopp varje år och ett flertal av de företag som anlitas har visat sig vara oseriösa. Vi för i stället över medlen till Arbetsförmedlingens egen verksamhet som går att kontrollera och utvärdera.

Vi avvisar regeringens neddragning på anslagen till Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader. Resurserna måste dock användas där de gör mest nytta. Regeringen satsar, i en tid med massarbetslöshet, mer resurser på ökad kontroll och aktivitetsrapporter. Arbetsförmedlingens viktigaste uppgift är

inte att lägga skulden för arbetslösheten hos den enskilde arbetssökande. Vad som behövs är en förbättrad förmedlingsverksamhet och mer kraftfulla och riktade insatser för personer med kort utbildning, för utomeuropeiskt födda, för personer med funktionsnedsättningar och för arbetssökande som är fyllda 55 år. Arbetsförmedlingen måste också arbeta mer med arbetsgivarkontakter, rekryteringsmässor och att utveckla branschförmedlingar.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 192 miljoner kronor jämfört med regeringen 2013.

Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

En frivillig arbetslöshetsförsäkring som ger inkomsttrygghet vid arbetslöshet är en viktig del i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Med en urholkad arbetslöshetsförsäkring förskjuts maktförhållandena på arbetsmarknaden och alla löntagare riskerar press nedåt på löner och arbetsvillkor. Efter regeringskiftet 2006 raserade regeringen snabbt och strategiskt viktiga grundstenar i arbetslöshetsförsäkringen. Bara en tredjedel av de arbetslösa har i dag rätt till ersättning och endast några få procent av dem som förlorat ett heltidsarbete får ut 80 procent av tidigare inkomst. Sammantaget har arbetslöshetsförsäkringen blivit mycket sämre, dyrare att vara ansluten till och mer orättvis.

Vi ökar anslagen för att kunna genomföra ett antal förändringar som är nödvändiga för att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring.

Vi höjer den högsta dagpenningen till 960 kronor och grundbeloppet till 410 kronor från den 1 januari 2013. För att undvika en fortsatt urholkning av försäkringen indexerar vi beloppen till löneutvecklingen. Vi höjer också ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd. Vi minskar också antalet karensdagar med två. Bruttokostnaden för dessa förbättringar är 9,8 miljarder kronor år 2012.

Vi tar också bort 75-dagarsbegränsningen vid deltidsarbetslöshet. Brutto-kostnaden för detta är 3,8 miljarder kronor 2012.

Regeringen har gjort det betydligt svårare att kvalificera sig till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Den som jobbar deltid eller har tillfälliga jobb ställs i dag ofta helt utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det är inte heller längre möjligt att kvalificera sig till ersättning från grundförsäkringen genom studier. Det har lett till att framför allt unga och nyanlända invandrare är hänvisade till att leva på släktingar eller söka bidrag hos kommunen om de blir arbetslösa. Det är inte rimligt. Vi föreslår därför en kraftig förstärkning av den allmänna grundförsäkringen. Vi föreslår att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet. Bland andra ungdomar som tidigare skulle ha omfattats av studerandevillkoret, deltidsarbetande och utlandsfödda som inte har hunnit etablera sig på arbets-

Fel! Okänt namn på

marknaden kommer att kunna ta del av grundförsäkringen med vårt förslag. Bruttokostnaden för denna förstärkning är 6,7 miljarder kronor år 2012.

Nettokostnaderna för våra förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen blir väsentligt lägre. Våra investeringar i jobb och utbildning minskar kostnaden för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd med 9,5 miljarder kronor.

Vi slopar också den s.k. arbetslöshetsavgiften som i dag gör avgifterna för a-kassornas medlemmar orättvisa och oförutsägbara. Med vårt förslag kommer ingen att behöva betala mer än max 100 kronor i månaden i medlemsavgift till a-kassan. Vi inför också en avdragsrätt för medlemskap i a-kassan. Dessa reformer belastar budgetens inkomstsida.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 10 802 miljoner kronor jämfört med regeringen 2013.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Jobsökaktiviteter och coachning, i och utanför massåtgärderna jobbgarantin för unga och jobb- och utvecklingsgarantin, slukar i dag det mesta av de resurser som regeringen avsätter för arbetsmarknadspolitiken. Bara drygt var tionde deltagare i jobbgarantin för unga och jobb- och utvecklingsgarantins första och andra fas får ta del av aktiva åtgärder utöver det som Arbetsförmedlingen ska erbjuda alla arbetssökande. Den politiken har lett till en explosionsartad ökning av långtidsarbetslösheten, samtidigt som det är brist på arbetskraft inom vissa yrken.

Vänsterpartiet slopar de rigida garantiprogrammen och satsar i stället på aktiva åtgärder med högre kvalitet som stärker de arbetssökandes möjligheter till anställning. Arbetsförmedlingen ska ha större frihet att erbjuda arbetslösa aktiva insatser som utbildning, riktad anställningsstöd eller praktik vid den tidpunkt som efter en individuell bedömning anses lämpligt, utan att invänta en fast tidsgräns.

I september 2012 var mer än 32 000 personer placerade i fas 3. Deltagarna i fas 3 anvisas vad som kallas ”varaktig samhällsnyttig sysselsättning” på en arbetsplats. Deltagarna har vare sig lön eller anställning. Anordnarna får däremot bidrag med 225 kronor per dag. Regeringen har efter omfattande kritik öppnat för kortare arbetsmarknadsutbildningar och särskilt anställningsstöd för deltagare i fas 3.

Det förändrar inte det grundläggande problemet att exploatering är inbyggd i själva åtgärden. Det har inte heller kunnat visas att åtgärden har några positiva arbetsmarknadseffekter.

Vi avskaffar därför fas 3 och erbjuder i stället aktiva insatser utformade utifrån den enskildes behov. De som nu är placerade i fas 3 kommer bl.a. att erbjudas meningsfullt arbete till kollektivavtalsenliga villkor i 14 000 nyinrättade övergångsjobb i offentligt finansierad verksamhet och ideella organisationer. Vänsterpartiet satsar också på ett program för generationsväxling i

arbetslivet. Satsningen möjliggör 25 500 årsanställningar som trainee, utbildningsvikarie eller lärling år 2013. Anställningsstöden för övergångsjobben, trainee- och lärlingsanställningar och utbildningsvikariat, totalt 39 500, belastar budgetens inkomstsida. Under anslag 1:3 minskas kringkostnaderna för deltagande i garantiprogrammen med 1 215 miljoner kronor p.g.a. nämnda satsningar. Samtidigt ökar anslagen för merkostnadsersättning respektive bidrag till handledartillägg med 739 miljoner kronor.

Det behövs också fler platser i arbetsmarknadsutbildningar. De ska riktas in på områden där det riskerar uppstå flaskhalsar eller brister och underlättar därmed strukturomvandling och leder ofta till varaktig anställning. Vi vill att det ska gå att få en fullständig yrkesutbildning genom att delta i arbetsmarknadsutbildning. Därför tar vi bort sexmånadersgränsen för utbildningens längd. Särskild vikt ska läggas vid att erbjuda utbildningar till kvinnor, som länge varit underrepresenterade i arbetsmarknadsutbildningarna. Vi anslår medel till 10 000 fler årsplatser inom arbetsmarknadsutbildningen än regeringen år 2013, varav 6 250 är reserverade för unga. Bruttokostnaden för detta är 1 728 miljoner kronor. För de deltagare som annars skulle ha varit anvisade till fas 3 minskar kringkostnaderna samtidigt med 280 miljoner kronor.

Det är ofta lättare för den som har ett arbete att starta eget än för den som är arbetslös. Vi vill därför att den som får tjänstledigt för att starta eget ska kunna få stöd för start av näringsverksamhet under förutsättning att arbetsgivaren anställer en arbetslös som vikarie. Vi anslår 2 miljoner kronor till 1 000 företagsvikariat år 2013.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 974 miljoner kronor jämfört med regeringen 2013.

Anslag 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Det hårdnade klimatet, högre tempot och allt högre kraven på produktivitet har gjort det svårare för människor med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga att göra sig gällande i arbetslivet. Sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättningar har minskat drastiskt. Insatser i syfte att underlätta arbetsmarknadsinträdet är därför högt prioriterat.

Lönebidrag är avgörande för att skapa fler arbeten för personer som behöver särskilt stöd för att kvarstå på eller få ett fotfäste på arbetsmarknaden. Särskilt i nuvarande läge är det viktigt att investera i människors möjligheter att stanna kvar i arbete och säkerställa att de inte hamnar i utanförskap genom arbetslöshet.

Taket för lönebidragsersättningen behöver höjas, då dagens låga nivå enligt såväl Arbetsförmedlingen som arbetsgivare utgör ett hinder för att anställa personer med lönebidrag. Vi anslår medel för att höja taket med 2 000 kronor per månad. Det innebär att lön upp till 18 700 kronor får ligga till grund för bidraget. Vi anslår 893 miljoner kronor mer än regeringen för lönebidrag år 2013.

Fel! Okänt namn på

Vi vill att de hjälpmedel man kan behöva för att kunna arbeta ska vara personliga och att det ska räcka att vända sig till en myndighet för att få dem. Vi anslår 15 miljoner mer än regeringen till arbetshjälpmedel år 2013.

Genom Kulturarvslyftet vill regeringen ge möjlighet för personer som utförsäkrats från sjukförsäkringen och som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att i en lönebidragsanställning delta i arbetet med kunskapsuppbyggnad, vård och tillgängliggörande av vårt kulturarv. Ännu så länge har endast ett fåtal personer fått lönebidrag för arbete inom Kulturarvslyftet. Det är positivt om detta viktiga arbete blir gjort och om det även bereder kulturarbetare anställning som handledare. Vi menar dock att målgruppen för lönebidragsanställningarna har avgränsats för snävt. Alla arbetslösa som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga bör kunna få ta del i satsningen.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 908 miljoner kronor jämfört med regeringen 2013.

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

Sedan 2006 har regeringen genomfört omfattande besparingar på Arbetsmiljöverket. Det innebär att den centrala och regionala tillsynen samt möjligheterna till förebyggande arbete genom regelutveckling minskat. Studier visar att det finns ett samband mellan antalet inspektörer och arbetsmiljöns positiva utveckling. Regeringens nedskärningar riskerar därför att leda till ökad sjukfrånvaro och fler olyckor på sikt.

Sverige lever inte upp till Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendation om en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. Vi menar att Sverige som ett minimum bör nå upp till ILO:s rekommendation. Vänsterpartiet ökar för detta syfte anslaget för Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete i ett första steg med 60 miljoner år 2013.

Det systematiska förebyggande arbetet är av avgörande betydelse för att på sikt minska belastningen och ohälsan i arbetslivet. Arbetsmiljöarbetet måste stärkas och utvecklas. Vi avsätter därför också 40 miljoner mer till utbildning av skyddsombud och 10 miljoner mer till de regionala skyddsombudens verksamhet år 2012.

Därutöver föreslår vi att anslaget ökas med 5 miljoner kronor för att göra det möjligt med en tillfällig satsning på tillgänglighetskonsulter.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget med 115 miljoner kronor jämfört med regeringen 2013.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 30 september 2012

Jonas Sjöstedt (V)

Ulla Andersson (V)

Hans Linde (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jens Holm (V)

Eva Olofsson (V)

Josefin Brink (V)